



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibvs Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

5 De contumelijs, et caeteris iniurijs, quae in uerbis consistunt circa
p[ro]ximu[m].

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Dubium octauum, An sit mendacium, cum quis tacendo, vel occultando veritatem, quam alioqui confiteri tenetur, non prodit. Respondetur, non esse proptiè, & strictè mendacium, quia nihil verbis exprimitur, sed esse peccatum omissionis, quia omittitur veritas tempore, quo potest & debet exprimi.

De contumelijs, & ceteris iniurijs, qua in verbo consistunt contra proximum.

CAP. V.

De his agit S. Thomas 2. 2. *questi. 72. articuli. 2.* Sotus *lib. 3. De Iustitia, questi. 9. articulo. 10.* Summistæ *verb. Contumelia*, Siluester, Angelus, Atmillia, Tabiena.

Notandum est primò, tria esse peccata, quæ sunt iniuriæ, in verbo consistentes contra proximi honorem, nimirum, contumeliam, conuitium, & improprium. Sunt autem contra honorem proximi, quia honor est, vt docet S. Thomas 2. 2. *questi. 63. artic. 3.* exhibitio reuerentiæ in testificationem excellentiæ alicuius, præsertim virtutis. Huiusmodi verò peccatum propriè & directè sumptum est contra reuerentiam debitam alicui.

Secundò notandum, contumeliam esse iniuriam, qua verbis obicitur alteri cum in eius, siue quodcumque aliud peccatum ipsius, in præsentia eius. V. g. si quis compellat alium furem, vel hæreticum, vel patriæ præditorem. Vnde *li. ff. De iniurijs* colligitur, quod contumelia fit dicti acerbitas ob culpam commissam contra honorem alterius. Conuitium verò est iniuria, qua verbis obicitur alteri malum eius, siue culpæ, siue pœnæ, siue naturæ in præsentia ipsius. Vt si quis compellat alium furem, vel ignarum, vel stultum, cochilem, gibbosum, malè natum, aut aliquid huiusmodi. *Litem apud Labeonem. ff. De iniurijs.* Improprium autem est iniuria, qua alteri obicitur beneficium in ipsum antea collatum, quod est quasi quædam ingratitude exprobratio. Sepe tamen promiscuè tria ista confunduntur.

Dubium, an iste tres verbales iniuriæ specie distinguantur? Respondetur ex Caietano, & Soto *locis supra citatis* non distinguuntur specie, sed esse tantum modos quosdam accidentatos, magis, aut minus augentes malitiam peccati, quia omnes istæ tres iniuriæ in verbo consistunt contra honorem debitum proximi: honor autem proximi non distinguuntur in species. Si obicitur: Contumelia, vel conuitium in patrem, regem, vel prælatum distinguuntur specie ab alijs contumelijs, quia huiusmodi contumelia specialiter contra pietatem patri debitam, Regi, Principi, vel Prælato est? Respondetur huiusmodi contumeliam in ratione contumeliæ, non distinguuntur specie, quia solum est contra honorem debitum alteri, & solum læditur honor debitus alteri, non pietas erga illum. Sicut si quis detrahat patri, vel Principi, vel Prælato, non est peccatum detractionis, specie distinctum ab alijs detractionibus, quia omnis detraçtio solum est contra famam alicuius: fama autem hominis non distinguuntur in species. Secus verò est, si quis vulneret, aut occidat patrem, aut coeat quis cum matre: huiusmodi enim peccatis, violatur pietas debita parentibus.

Si verò quæras, an aliquando sit necessarium in confessione exprimere qualitatem contumeliæ? Sotus *loco citato* ait aliquando esse necessarium, vel ob magnitudinem eius, quod acerbè dicitur, vel ob qualitatem personæ, cui contumelia obicitur. V. g. si quis compellet alium, prædorem, vel hæreticum, vel proditorem. item, si quis conuitia iacet in Regem, Principem, vel Prælatum: quia licet contumeliæ specie non differant, est tamen opinio Soti, & multorum aliorum valdè probabilis, circumstantias peccatorum, malitiam grauius augentes in eandem speciem esse in confessione exprimendas.

Dubium secundum, An istæ tres contumeliæ ordinariæ

requirant ex natura sua præsentiam eius, in quem contumeliæ, vel conuitia iactantur? Respondetur ex S. Thom. & Soto *locis citatis*, requirere: in hoc enim contumeliæ distinguuntur à detractione, quod detraçtio semper est iniuria, qua fama absentis læditur: Contumelia verò est iniuria, qua honor præsentis dehonèstatur. Vnde contumelia, & detraçtio se habent in hoc, sicut furtum, & rapina: nam rapina fit, domino rei præsentis, & iniurio, vel saltem sciens, & iniurio: furtum verò fit clam, in scio domino rei: at *in litem apud Labeonem. ff. de iniurijs*, dicitur: (Conuitium non tantum præsentis, verum absentis quoque fieri potest.

Dubium tertium, An prædictæ contumeliæ solum consistant in verbis? Respondetur ex Soto, & S. Thoma *locis citatis*, vt plurimum consistere in verbis, aliquando tamen etiam in nutibus, motibus, & factis, sed non quomodo eoque acceptis, sed tanquam signis ad aliquam iniuriam representandam. Talis erat apud Romanos contumelia pollicem inter duos digitos alicui ostendere.

Dubium quartum, An blasphemiam in Deum, vel aliquem Sanctum comprehendatur inter huiusmodi contumelias? Respondetur, blasphemiam in Deum, vel Sanctos esse quidam contumeliam: sed quia est speciale quædam contumelia contra religionem, ideo est speciale peccatum multò grauius, & habet speciale nomen, nimirum blasphemiam. Et est annotandum blasphemiam in Deum, vel Sanctos verò, & propriè esse contra honorem, & religionem debitam Deo vel Sanctis: cæterum, quia vt plurimum blasphemiam continent verbalem hæresim, quæ blasphemiam solent dici hæreticales: ideo S. Thomas blasphemiam conueniunt inter peccata contra Fidei. 2. 2. *q. 23.*

Dubium quintum, Quomodo contumelia sit peccati contra iustitiam? Respondetur ex communi omnium sententia, esse contra iustitiam, quia est iniuria, qua honor alterius læditur: omne autem peccatum, quo tollitur, aut læditur in totum, vel ex parte ius alterius, est contra iustitiam: sicut enim iustitiam est reddere suum ius alteri, sicut iustitiam est, adinere ius alterius, eo iure formaliter, aut virtualiter, ex quo sequitur, contumeliam ex obiecto suo, & natura esse grauius peccatum furto, quia est contra honorem alterius; at honor plus aestimatur, quam bona temporalia.

Dubium sextum, Quot modis contingant contumeliæ peccata? Respondetur ex Soto *loco citato*, & communi sententia, huiusmodi peccata, quæ consistunt in verbis, in hoc differre à peccatis, quæ in facto consistunt, quod ea, quæ facto perficiuntur, in solo ipso facto scienter procedente consistunt, vt homicidium, adulterium, furtum quæcumque intentione fiant, dummodo scienter admittantur, peccata sunt. At verò peccata, quæ consistunt in verbis, non sunt postea, nisi ex intentione admittantur, quia consistunt in verbis, vt significatiuis; at verba cum significant ex placito hominum, similiter significant ex intentione hominum. Vnde verbum, quod aliqui esset contumeliosum, si dicitur gratia correctionis, vel disciplinæ, vel iocis, definit esse contumeliosum. Item de cæteris peccatis in verbo consistentibus, est iudicium. Ex dictis sequitur, contumelias posse dupliciter accidere.

Primò, ex intentione dicentis, cum ex ea verba probrofa iaciuntur in alium: & tunc dicitur esse contumelia directè, & formaliter.

Secundò, cum verbum probrosum iacitur in alium: non quidem ex intentione exprobrandi, sed ex lata culpa, hoc est, ex illa imprudentia, ignorantia, vel consideratione, vel negligentia, & tunc dicitur esse contumelia indirecta, & virtualis, quia perinde est, ac si contumeliosum verbum iactaretur ex intentione: quia is, qui loquitur, tenetur aduertere, & diligentiam adhibere, ne huiusmodi contumeliosa verba dicantur. Idem est iudicium de detrahente, aut malè iurante; siue perante, & de profertente hæresim incaute, negligentem, vel imprudentem: omnium enim huiusmodi peccata in verbo consistunt.

Dubium

Dubium septimum, Quando contumelia sit mortale peccatum? Respondetur ex communi omnium sententia, tripliciter contingere mortale peccatum in contumeliis.

Primo, ex intentione grauitate laedendi honorem alterius, licet contumeliosum verbum sit leue.

Secundo, ex grauitate materiae, ut quando verbum contumeliosum est graue, licet non dictum ex proposito grauitate laedendi.

Tertio, ex defectu cautionis, prudentiae, diligentiae, qua esset aliqui abstinendum a verbis contumeliosis: ut potest accidere in his, qui verbis corripunt alios: fieri enim potest, ut ex imprudentia & negligentia contumeliosa verba admisceantur, grauitate laedenda honorem alterius. Sequitur ex dictis, in contumeliis esse veniale peccatum, vel ex leuitate materiae, vel ex imperfecta animi deliberatione, vel intentione, vel ex leui imprudentia, consideratione, vel negligentia, qua contumeliae iactantur in alium.

Dubium octauum, an sit mortale peccatum, dicere contumeliosum verbum, quod nullum peccatum alterius exprimat, sed tantum, vel in alium poenae, aut defectum naturae? Respondetur, aliquando esse mortale peccatum, quia huiusmodi contumelias aliquando alter grauitate offendit, ut si apud Hispanos contumeliose dicas in alium, eum nimirum esse Iudaeum, vel Saracenum, hoc est, natura ex parentibus, qui originem trahunt ex Iudaeis, vel Seracenis: & Christus Dominus ait *Matth. 3.* (Qui dixerit fratri suo, Racha, reus erit oculo. Qui autem dixerit, Fatue, reus erit gehennae ignis.)

Dubium nonum, An mortaliter peccet is, qui leue conuictum iactat in alium, cum tamen certo nouerit eum grauitate offendi eiusmodi conuictio, aliqui leuissimo? Respondetur.

Primo, certum esse eum peccare mortaliter, si iactet ex intentione grauitate offendendi. Tota difficultas est, cum ab est huiusmodi intentio, & tamen certo scimus alium nihilominus grauitate id passum: & tunc cum distinctione respondemus: sunt enim homines cordati, prudentes, & graues, & nihilominus regere admodum ferunt in se iactari conuictum certum, etiam si aliqui leuissimum. Et tunc videtur esse mortale peccatum, quia licet conuictum sit leue, infert tamen damnum graue: nam huiusmodi homines etiam leuissimis conuictis solent grauitate contritari, & offendi, sicut mortaliter peccates, si a cum auctores peccates, si a cum pauper ex acui uiuenti. Sunt uero alij homines patrum prudentes, & tenoris etiam fortis, & conditionis, qui quocumque etiam leuissimo uerbo solent grauitate offendi: tunc non videtur esse mortale peccatum in hos iactare leuissimum conuictum, quia si grauitate offendantur, a graue admodum id ferentes, videtur esse imputandum culpa, & leuitati ipsorum, cum temere, & rationabiliter offendantur.

De Detractione.

CAP. VI.

NOTANTVM Primo, ex S. Thom. 2. 2. *quae. 72. § 74.* Detractionem, susurrationem, aut murrurationem esse idem, aliqua tamen ratione differre. Nam detrahitio est, qua fama alterius laeditur: susurratio uero addit, quod fiat ex intentione laedendi amicitiam, & concordiam inter duos.

Notandum secundum, detractionem a derisione differre, nam derisio fit uerbis, vel lignis, ut aliter pudeat: Detrahitio uero solum est, graua laedendi famam alterius.

Tertio, famam proximi laedi extra iudicium, & in iudicio: extra iudicium, dupliciter, vel dicendo falsum crimen proximi, vel dicendo crimen verum, sed occultum. In iudicio potest contingere, vel ex parte accusatoris, vel ex parte accusati.

Primo modo, dupliciter, nimirum si falsum crimen alteri imponatur, vel si verum crimen dicatur, sed occultum.

Secundo modo dupliciter, uidelicet si accusatus neget crimen verum, sed publicum, vel si dicat accusatorem mentiri, vel calumniari.

Quarto notandum, famam proximi posse auferri, vel directe, vel indirecte, formaliter, aut virtualiter. Directe, ut si crimen falsum alteri imponatur, vel verum, sed occultum: Indirecte uero, ut si quis neget crimen verum sibi obiectum: consequenter enim laedit famam alterius, qui significat eum mentiri, vel calumniari. Formaliter laeditur fama proximi, cum ex intentione crimen alterius proditur. Virtualiter uero, cum crimen proximi refertur aliis, non ex intentione laedendi famam proximi: sed nihilominus, quia imprudenter, inconsiderate, vel negligenter crimen narratur, manet proximi fama laesa.

Quinto notandum, famam esse, ut habetur in l. *cognitio*: §. *existimatio. ff. de varijs, & extraordi. cognitio. nibus* illa: dignitatis statum, uita, & moribus comprobatur, & in nullo diminutum: fama in praesentia accipitur non prout oritur ex quacumque excellentia, sed ut nascitur ex laudabili, & honesta uita. Est igitur fama bona existimatio communis, uoce manifestata de laudabili, & honesta uita alicuius.

Dubium, quomodo detrahitio sit peccatum contra iustitiam? Respondetur ex communi omnium sententia, detractionem esse peccatum contra iustitiam, quia est peccatum, & iniuria, qua uiolatur ius, quod proximus habet in sua fama. Unde sequitur, ut ex obiecto, & natura sua, detrahitio sit peccatum grauius furto, quia fama est bonum maius bonis temporalibus, quae furto auferuntur.

Dubium secundum, an si quis famam sibi auferat, vel sibi falsum crimen imponendo, vel detegendo crimen uerum, & occultum, peccet contra iustitiam? Sunt duae opiniones.

Prima asserit eum contra iustitiam peccare, eo quod nullus suae famae dominium habeat. Unde consequenter ait, eum esse obligatum ad reuocandum ad dictum suum, & ut restituat sibi famam ablatam, sic Caietanus in 2. 2. *quae. 73. artic. 3. & in Summa, uerbo, detrahitio*: sic etiam uidetur sentire Maior in 4. *Distinctione 13. quae. 10. artic. 1. Armilla uerbo Detrahitio, num. 5. & uerbo Restitutio, num. 42. & 43.* Et quidam putant, sed immerito, & falso, ut statim dicam, huius sententiae fuisse Abbatem in cap. ex parte 2. *De sepulturis, & Felinum in cap. 1. De Testibus cogendis, Socinum in Resolutione super Caput, Ad audientiam, De homicidio, Antoninum par. 2. Titu. 8. cap. 4. §. 1. Angelus in uerbo Detrahitio, num. 6. Siluestrum ibidem, quae. 3. Tabientem ibidem num. 6.*

Haec opinio probatur ex eo *Proverb. 22.* (Melius est nomen bonum quam diuitiae multae.) Et *Eccle. 41.* (Curam habet de bono nomine; hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauro magni & pretiosi.) & ex August. in c. nolo 12. *quae. 11. ubi ait*: Propter nos conscientia nostra nobis necessaria est: propter vos fama nostra non poluit, sed polleere debet in uobis; conscientia necessaria est tibi, fama proximo tuo: qui confidens conscientiae, negligit famam, crudelis est.

Secunda opinio ait, esse quidem peccatum contra charitatem, non tamen contra iustitiam, quia quisque habet dominium suae famae. Unde si temere, & absque causa quis sibi famam adimat, peccat quidam tanquam prodigus famae suae dissipator, aut concupiscens, non tamen tanquam iniustus, sic Sorus lib. 3. *De iustitia, quae. 10. artic. 2. & lib. 4. quae. 2. artic. 3. & lib. De ratione regendi, & detegendi secretum, membrum quae. 6. Conclus. 3. Et Covarruias lib. 1. Variarum resolutionum, cap. 2. num. 8. & Adrianus in 4. in quae. De restit. fama qua incipit. Viso de bonis animae, & Quae. lib. 31. Et Cordubenses, in Amotacionibus super Sorum De ratione regendi, & detegendi secretum membrum quarto quae. 3. conclus. 14. dubio primo. In hac re primo, multo probabilius est, & uerius.*